

中国芸香科及壳斗科植物资料

黄成就

(中国科学院华南植物研究所, 广州 510650)

MATERIALS FOR CHINESE RUTACEAE & FAGACEAE

Huang Chengchiu

(South China Institute of Botany, Academia Sinica, Guangzhou 510650)

关键词 芸香科; 壳斗科; 新资料

Key words Rutaceae; Fagaceae; new taxa & combinations

芸香科 Rutaceae

酒饼蕨属 *Atalantia* Correa

薄皮酒饼蕨

Atalantia henryi (Swingle) Huang, comb. nov.

Atalantia racemosa Wight et Arn. var. *henryi* Swingle in Journ. Arn. Arb. 21: 127, l. 4, pf. 1—4, 1940 et in Webb. et Batc. Citrus Indust. 1: 329, 1948; Huang in Acta Phytotax. Sin. 8: 115, 1959.

封开酒饼蕨 (新种)

Atalantia fongkaica Huang, sp. nov.

本种之叶为单小叶, 果椭圆形或卵形, 长过于宽, 种子长达 2 厘米, 与本属其它种有区别。

高 1—1.5 米的灌木, 当年生枝绿色, 两侧压扁。叶为单小叶, 革质或硬纸质, 形状多样, 若为倒卵形, 则长 7—9 厘米, 宽 3—4 厘米, 顶部急尖, 尖头部分甚短; 若为倒披针形或长圆形, 则长 10—18 厘米, 宽 4—5 厘米, 顶部渐尖, 基部宽楔形或钝, 中脉在叶面凸起, 侧脉甚多, 支脉网状, 明显, 边全缘, 波浪状起伏, 或中部以上有细钝裂齿, 叶背干后灰黄或黄灰色, 叶柄长 4—7 毫米, 有关节。花未见。果单个腋生, 嫩时梨形, 成熟时椭圆形, 长约 38 毫米, 宽 30 毫米, 果梗长 5—7 毫米, 粗 1.5—2 毫米, 果皮平滑, 厚约 2 毫米, 油点干后凸起, 5 室, 每室有 1 种子; 种子长 17—20 毫米, 宽 10—14 毫米, 种皮平滑, 子叶绿色, 单胚。

广东: 封开县, 海拔约 150 米, 岩石溪傍, 高约 2 米的灌木, 黄成就 818 (营养枝); 同地点, 采育场, 封开采集队 4882 (果, 模式); 同地点, 山谷中, 石国良 14898 (果)。

Atalantia fongkaica Huang, sp. nov.

Haec species foliis unifoliolatis, fructibus ellipsoideis vel ovoideis, longioribus quam latioribus, seminibus usque ad 2 cm longis, a speciebus

ceteris generis recedit.

Frutex 1—1.5 m altus, ramis hornotinis viridulis, a lateribus leviter compressis. Folia unifoliolata, coriacea vel crasso papyracea, formata varia, si obovata nunc 7—9 cm longa et 3—4 cm lata, spice subito acuta acumine satis breve; si oblanceolata vel oblonga nunc 10—16 cm longa et 4—5 cm lata, apice acuminata, basi late cuneata vel obtusa, costa media supra prominula, nervis lateralibus multis, venulis manifestis reticulatis, margine integra undulata vel supra medium crenulata, subtus in siccitate cinereo-flavescentia vel flavo-cinerascentia; petioli 4—7 mm longi articulati. Flos ignotus. Fructus singulares axillares, juveniles pyriformes maturi ellipsoidei, circa 38 mm longi et 30 mm lati, pedunculis 5—7 mm longis 1.5—2 mm crassis, fructuum pellibus laevibus circa 2 mm crassis, in siccitate guttae oleis prominentibus praeditibus, 5 loculati, semine in quoque loculo solitare praediti; semina 15—18 mm longa et 10—13 mm lata, testis laevibus, cotyledonibus viridibus, embryonibus singularibus.

Guangdong: Fengkai Xian, alt. 150 m, in rocky valley, shrub about 2 m in height, C. C. Huang 818 (Sterl.); same locality, Fengkai Exped. 4882 (Fr. mat.- type); same locality, in valley, Shih G.L. 14898 (Fr. mat.)

尖叶酒饼筋 (新种)

Atalantia acuminata Huang, sp. nov.

本种与 *Atalantia guillauminii* Swingle 及 *A. dasycarpa* 二者之区别在于小枝、叶柄、花梗及花序轴均无毛, 叶顶部渐狭长尖; 果径12—16毫米。

高6米的小乔木, 小枝纤细, 无毛, 托叶成对, 针状, 短小, 位于叶柄基部, 长2—5毫米, 有时早脱落。叶披针形, 长6—12厘米, 宽2—4厘米, 顶部渐狭长尖, 基部短尖, 边全缘, 侧脉多, 明显可见; 叶柄长3—6(—8)毫米, 腹面凹陷呈细沟状。总状花序, 腋生, 有花3—9朵, 花径10—15毫米, 花萼裂片4, 宽卵形, 长约2毫米; 花瓣白色, 长8—10毫米; 雄蕊8枚, 比花瓣稍短, 花丝宽但顶部急尖, 彼此分离, 稀2条合生, 花柱长4.5毫米, 柱头头状, 子房椭圆形, 顶部狭窄, 油点不显, 花盘隆起。果圆球形, 径12—15毫米, 油点多且大, 干后凹陷, 3—4室, 每室有种子2—1粒。

云南: 富宁县, 榨街。海拔700米, 石灰岩山地, 树高6米, 花白色, 王启无89491(模式); 同上地点及采集人 89317(嫩果); 89316(花蕾); 89230(花蕾); 89269(花蕾); 89332(营养枝)。

广西: 那坡, 海拔750—850米, 石灰岩山地, 疏林中, 张肇骞14144(营养枝); 靖西县, 海拔920米, 石灰岩山地, 张肇骞12620(果, 模式); 地点不详, 张宗享、王善龄4012(果)。

Atalantia acuminata Huang, sp. nov.

Ab *Atalantia guillauminii* Swingle et *A. dasycarpa* Huang differt ramul-

is, petiolis, pedunculis et inflorescentiae axis glabris, foliis apice sensim acuminatis, fructibus 1.2—1.6 cm in diam.

Arbuscula ad 6 m alta, ramulis gracilibus glabris, stipellis aciformibus paribus prope basin petiolorum nascentibus, interdum caducis, vel spinas 2—5 mm longas transformatis. Folia lanceolata, 6—12 cm longa 2—4 cm lata, apice sensim acuminata, basi acuta, margine integra, nervis lateralibus multis manifestis; petioli 3—6 (—8) mm longi, supra canaliculati. Inflorescentiae exillares, racemosae, floribus 3—9, unusquisque 10—15 mm diam., calycis lobis 4, late ovatis circa 2 mm longis; petalis albis, 8—10 mm longis, steminibus 8, petalis leviter brevioribus, filamentis latis, sed apice acutatis, liberis raro 2 connatis, stylis 4—5 mm longis, stigmatate capitato, ovariis ellipsoideis, apice angustatis, guttae oleis inconspicuis, discis elevatis. Fructus globulares 1.2—1.5 cm diam., guttae oleis multis aliquantum magnis, in siccitate impressis, loculis 3—4, seminibus in quoquo loculo 2—1.

Yunnan: Funing Xian, Zhajie alt. 700 m, rocky hills, small tree, 6m in height, flowers white, C. W. Wang 89491 (fl. - type); C. W. Wang 89317 (young fr.); 89316 (fl. buds); 89230 (fl. buds); 89269 (fl buds).

Guangxi: Napo Xian, alt. 750—850 m, rocky hills, C. C. Chang 14144 (Sterl.); Jingxi Xian, alt. 920 m, rocky hills, C. C. Chang 12620 (Fl.- type); loc. ignoti, Z. H. Zhang & S. L. Wang 4012 (fr.).

金橘属 *Fortunella* Swingle

霸王金橘 (新种)

Fortunella bawangica Huang, sp. nov.

本种未成熟的果梨形, 即果的基部突然收窄且稍延长呈短柄状, 成熟的果近椭圆形, 正常的叶片长 2—4 厘米, 宽 1—2 厘米, 与本属其它种有区别。

小乔木, 高 4 米, 树皮灰褐色, 分枝多, 小枝淡绿色, 当年生枝两侧压扁, 有棱角, 刺长达 4 厘米。叶柔嫩, 椭圆形或卵形, 长 4—7 厘米, 宽 2—3 厘米, 位于小枝顶部的, 长 2 厘米, 宽 1 厘米, 萌发枝的叶长 10 厘米, 宽 5 厘米, 两端近于圆或顶端圆而基部钝, 叶缘中部以上有明显的钝裂齿; 叶柄长 3—5 毫米, 萌发枝的则长达 17 毫米, 有狭窄的翼叶。花单朵散生, 稀 2 朵腋生, 花梗长约 5 毫米, 结果时长达 10 毫米, 萼 5 裂, 裂瓣三角形, 长 1 毫米, 稍肉质, 花瓣长圆或倒披针形, 长 7 毫米, 雄蕊 20—25 枚, 花丝不等长, 3—5—7 条, 在基部合生或合生至中部以上, 花药椭圆形, 有少数无花粉, 子房卵状, 花柱短, 粗壮, 柱头头状, 花盘明显, 果梗粗 2 毫米, 果梨形, 基部收窄呈短柄状或近球形, 长 22—25 毫米, 宽 18—22 毫米, 果皮平滑, 厚约 1 毫米, 油点多, 5—7 室, 每室有种子 1—2 粒, 种子卵形, 顶端急尖, 基部圆, 平滑, 子叶绿色, 单胚。

海南: 霸王岭, 海拔 1,200 米, 1988 年 2 月, 黄成就 816 (果, 模式)。

Fortunella bawangica Huang, sp. nov.

Haec species fructibus immaturis pyriformibus, i.e. prope basin fructuum in stipites breves subito constrictis, foliis normalibus 2—4 cm longis 1—2 cm latis, ab generis speciebus ceteris differt.

Arbuscula 4 m alta, cortice griseo-fusco, ramulosa, ramulis viridulis, hornotinis a lateralibus compressis, angulatis, spinis ad 4 cm longis armatis. Folia tenella, elliptica vel ovata 4—7 cm longa 2—3 cm lata, quae ad apicem ramulorum lateralibus 2 cm longa et 1 cm lata, ad surculos ramulinos 10 cm longa et 5 cm lata, apice basiue subrotunda vel apice rotunda et basi obtusa, margine ultra medium manifesto crenulata; petioli 3—5 mm longi, qui surculorum ramulorum as 17 mm longi nascentes anguste alati. Flores singulares raro bini axillares, pedunculis circa 5 mm longis, fructiferis usque ad 10 mm longi, calycibus 5 lobatis, lobis triangulatis, 1 mm longis, plus minusve carnosus, petalis oblongis vel oblanceolatis, 7 mm longis, staminibus 20—25, filamentis inaequilongis, 3—5—7 e basi ad medium vel ultra connatis, antheris ellipsoideis, aliquot sine pollinibus, ovariis ovoideis, stylis crassis sed brevibus, stigmate capitato, disco manifesto; pedunculorum fructibus 2 mm crassis; fructus pyriformes vel subglobulares, basi in stipes breves subito constricti, 22—25 mm longi 18—22 mm lati cortice laevi, circa 1 mm crasso, guttae oleis multis disperso, 5—7 loculatis, seminibus in quoque loculo 1—2; semina ovoidea apice acuta, basi rotunda laevis, cotyledonibus viridibus, embryo singulari.

Hainan: Bawangling, alt. 1,200 m, in evergreen forest, 14 Feb. 1988, C. C. Huang 816 (Fr., type)

金豆

Fortunella venosa (Champ. ex Hook.) Huang, comb. nov.

Sclerostylis venosa Champ. ex Hook. in Journ. Bot. & Kew Misc. 3: 327. 1851.

Fortunella hindsii var. *chintou* Swingle in Journ. Wash. Acad. Sci. 21: 130. 1940 et in Webb. et Bate. Citrus Indust. 1: 352, f. 54. 1948; Huang in Acta Phytotax. Sin. 8: 122. 1959.

Citrus macroptera var. *kerrii* Swingle

(= *C. hyalopulpa* Hayata, 1941, syn. nov.)

Citrus hystrix DC.

(= *Fortunella sagittifolia* Feng et Mao, 1985, syn. nov.)

Citrus medica var. *yunnanensis* S. Q. Ding in Acta Hort. Sin. 6(2): 85—86, f. 1—2. 1979, sine descriptione latina.

Flores majores 4.3 cm diam., petalis 5—6—(7), 1.7 cm longis et 0.7—0.8 cm latis, staminibus numerosis 33—38, in 3 verticillis dispositis, extremis fertilibus, rarius basi connatis, sparse pilosulis. Fructus persiformis 6.8—10.8 cm longus et 5.5—8.9 cm latus, apice carpellis carnosus vesiculis aggregatis adjectis.

Yunnan: Binchuan Xian (宾川县), S. Q. Ding 1463 (Herb. Yunnan Inst. Agricult., Sect. Horticult.).

樟叶臭黄 (新组合)

Evodia glabrifolia (Champ. ex Benth.) Huang, comb. nov.

Boymia glabrifolia Champ. ex Benth. in Hook. J. Bot. Kew Gard. Misc. 3: 330. 1851.

Megabotrya meliaefolia Hance ex Walp. Ann. Bot. Syst. 2: 259. 1852.

Evodia meliaefolia (Hance ex Walp.) Benth. Fl. Hongk. 58. 1861.

Ampacus meliaefolia (Hance ex Walp.) Kuntze, Rev. Gen. Pl. 98. 1891.

Tetradium glabrifolium (Champ. ex Benth.) Hartley in Gard. Bull. Sing. 34: 109. 1931.

毛大叶臭花椒 (新组合)

Zanthoxylum myriacanthum Wall. ex Hook. f. var. ***pubescens*** (Huang) Huang, comb. nov.

Zanthoxylum rhesoides var. *pubescens* Huang in Acta Phytotax. Sin. 6: 48. 1957.

Z. utile Huang in l. c.

壳斗科 Fagaceae

永安青冈 (新种)

Quercus yonganensis L. Lin & Huang, sp. nov.

乔木, 高约20米, 胸径30—50厘米, 树皮黑褐色, 稍粗糙, 当年生枝紫褐色, 粗壮, 有纵沟棱。叶厚纸质, 披针形或长圆形, 长13—18厘米, 宽4—6厘米, 顶部渐尖, 基部近于截平, 两侧边缘稍下延而呈耳垂状, 或一侧较短且略偏斜, 新生叶两面同色, 成长叶背面有灰白色粉霜, 叶缘有锐裂齿, 中脉在叶面凹陷, 侧脉每边14—17条, 支脉网状; 叶柄长2.5—4厘米。雄花未见。雌穗状花序生于小枝的近顶部, 花序轴略粗壮, 无毛, 稍扭旋, 与当年生枝同色, 有花6—8朵, 小苞片无毛, 连生成圆环, 花柱3—4, 长约1毫米。果序轴基部径约5毫米; 壳斗高9—12毫米, 口径14—18毫米, 有6—7个圆环, 基部的2—3环通常不规则浅齿裂, 其余的全缘, 被黄棕色微柔毛及蜡鳞, 内壁密被黄棕色长伏毛; 坚果卵状椭圆形, 长15—18毫米, 宽14—16毫米, 或扁圆形, 高12—15毫米, 宽14—18毫米, 顶部有不甚明显的1—2个毛环, 基部疤痕(果脐)宽9—11毫米。

本种与 *Quercus glauca* Thunb. 的区别在于本种的叶片较狭且长, 侧脉较多, 叶柄较

长, 叶背面、雌花序轴及小苞片均无毛, 坚果无灰白色粉霜, 果脐较大。本种的亲缘种是 *Q. multinervia* (Cheng et T. Hong) H. C., 但后者的叶柄长稍稍超过 2 厘米; 壳斗为上宽下窄的漏斗状; 坚果的果脐径稍稍大于 6 毫米, 有所区别。

Quercus yonganensis L. Lin* & Huang, sp. nov.

Subg. *Cyclobalanopsis* (Oerst.) Scheider

Haec species differt a *Quercu glauca* Thunb. foliis angustioribus et longioribus, nervis lateralibus plurioribus, petiolis etiam longioribus. foliis subtus, inflorescentiae axibus femineis et bracteolis glabris. Affinis *Quercu multinerviae* (Cheng et T. Hong) H. C., comb. nov. (*Cyclobalanopsis multinervia* Cheng et T. Hong), quae differt petiolis raro 2 cm paulo longioribus; cupulis infundibuliformibus, glandis cicatrice raro 6 mm paulo latiore.

Arbor ad 20 m alta, trunco 30—50 cm diam., cortice atrobrunneo leviter aspro; rami hornotini purpureo-brunnei, robusti, longitudinaliter canaliculati. Folia crasse papyracea, lanceolata vel oblonga, 13—18 cm longa 4—6 cm lata, apice acuminata, basi plus minusve truncata vel aliquantum auriformis vel latere uno brevior et obliquo; folia novella utraque pagina concoloria, vetustia subtus glaucescentia, margine serrulata, costa media supra impressa, nervis lateralibus utrinsecus 14—17, nervulis reticulatis; petioli 2.5—4 cm longi. Flores masculini ignoti. Inflorescentiae femineae ad ramulum proximum apicalem nascentes, axibus crassiusculis glabris et plus minusve contortis, ac ramulis hornotinis concoloribus, floribus 6—8, bracteolis glabris, in annulos integros concentricos connatis, stylis 3—4, circa 1 mm longis. Infructescentiae axis ad basin circa 5 mm crassis; cupulae 6—12 mm altae 14—18 mm latae, annulis circularibus 6—7, annulis circularibus e basi 2—3 irregulariter denticulatis, ceteris integris, pilis flavo-brunneis pilosulis et lepidotis obtectis, intus dense et adpresse flavo-brunneo tomentellis; nuces ovoideo-ellipsoidea 15—18 mm longa 14—16 mm lata, adpresse orbicularia 12—15 mm alta 14—18 mm lata, apica obscure 1—2 annuliforme-puberulis, cicatrice 6—11 mm. diam.

Fujian (福建): Yongan Xian (永安县), alt. 1,370 m, in or along margin of the forests, 20 m high, D. B. H. 30—50 cm, Lin, L. G. (林来官) 6426 (type, in Herb. Depart. Biology, Fujian Teachers Uni.); same locality, alt. 1,000 m, in forest, the bark peels off by pieces, Lin, L. G. 6673 (in the same Herb., just cited above).

* Lin Lai-Guan (林来官), professor of the Fujian Teachers University.